

Mijn scriptie *Pygmalion, of De Billen Van Het Beeld* is als lecture performance te bekijken via deze link: <https://www.youtube.com/watch?v=qmk6CpMDemc>. De lecture beslaat grofweg de eerste 22 minuten van de video, daarna volgt een nagesprek.

Aangezien de tekst in de eerste plaats geschreven is om geënceneerd te worden, dien ik mijn scriptie graag in als videoregistratie. Toch vindt u voor de volledigheid op de volgende bladzijden nog de uitgeschreven tekst.

David Roos, 14 juni 2022

PYGMALION, OF DE BILLEN VAN HET BEELD

I DE EERSTE ZIN

Goedenavond.

Alles welbeschouwd

ben ik

eigenlijk

in de in de

de

eigenlijke zin van het woord

ben ik

maar iedereen!

jullie ook

maar sommigen meer dan anderen misschien

is iedereen

maar ik zeker ook

ik, de mens op toneel

maar ik ook

ik, David

ben ik

in de eigenlijke –

is dat zo?

ja

nee, ja!

ben ik

ik, de mens op toneel,

de mens uit de mythe is dat,

maar dan loop ik al op de zaken vooruit!

ik in elk geval ook

ik, David

in de context van een lecture

performance

op de op de

de
Toneelacademie
ben ik
maar iedereen!
van jullie
en
anderen
sommigen méér dan anderen misschien
is dat zo?
nee, ja
ja ja
nee

tussen haakjes:

de verliefdheid op een standbeeld – dat is de mythe: de verliefdheid op een standbeeld – dat is een metafoor, het zou bij wijze van spreken iedereen kunnen overkomen maar in werkelijkheid vrijwel niemand en dat is de kracht ervan, de kracht van de mythe

muziek infaden in 3 min

goed

ben ik

alles welbeschouwd

haakjes sluiten dus

net al

ben ik

tussen haakjes:

wat *is* het verschil tussen kunst en porno?

ben ik

ik, David van de

van de van de

lecture

performance

ik ben

al gaat het niet om mij

ik ben eigenlijk een

metafoor

ik de mythe dan
ben een metafoor
ik die zo teleurgesteld was in de mensen om me heen dat ik maar verliefd werd op een
standbeeld
ik –
wat fijn is aan een standbeeld ook, is dat alles ervan afglijdt, behalve vogelpoep misschien,
maar zelfs dan dringt de vogelpoep niet echt door tot het wezen van het beeld, de vogelpoep is
als een regenwolkje dat snel weer verder drijft en de hemel stralend achterlaat – het beeld
heeft aan zichzelf genoeg – mijn beeld staat ook binnen trouwens
nouja goed
ik de mythe dus
niet David
wie is David?
nee grapje
dat ben ik
maar ik
hier
op toneel
in de zin van
op toneel staat een mens
ik ben
denk ik
ik, de mens van de mythe
de beeldhouwer
ik
ik probeer iets te zeggen
ik ben
alles welbeschouwd
– en dat maakt het schrijnend ook trouwens!
dat het zijn eigen beeld is
nouja
niet zijn beeld
niet als in: zijn beeltenis
maar wel zijn beeld, dat

hij
gemaakt heeft
dat maakt het
schrijnend!
dat hij verliefd wordt op zijn idee van schoonheid
dat het een cirkel is, een spiegel
– ik
ik dus, niet hij, David
ik de mythe
haakjes sluiten
oh
ik had ze helemaal niet geopend nog
de de de
haakjes
ik probeer iets te zeggen
want daar gaat het wel om
het idee van schoonheid
als er hier een metafoor is
dan ben ik
de de de
ik kom er niet uit
de de de
mens
dat klopt ook
en het
beeld is
de de de de de de de de de de de
vanaf hier praten op muziek
schoonheid
– kon ik mijn taal maar beitelen als marmer! woorden zijn gemaakt van een steensoort die te
zwak is om de taal te dragen, we hakken erop los, we boetseren hele zinnen en hoe meer we
hakken, hoe meer er wegschiet en afbreekt en gespleten wordt tot alle betekenis is
afgebrokkeld
was mijn taal maar marmer

dan wist ik
wat ik
wilde zeggen
ik, de mens van de mythe dus
ik ben
goed
ik ben
welbeschouwd
welbespraakt
nee grapje
ik ben
in de in de
eigenlijke
zin
van het
woord
ben ik
en dat is wat ik zeggen wil
ja,
ja:
ik ben
ik, de mythe
ik
ben
...
er.
piano valt in

II HET BEELD VAN HET BEELD

Ik begin bij het begin. Op een zondag ga ik naar de bioscoop. Ik ga altijd in m'n eentje naar de bioscoop: van alle dingen die er zijn komt de filmzaal het meest in de buurt van de baarmoeder – daarbij word ik liever niet gestoord.

Er is één andere bezoeker, een man die ietsje later binnenkomt en op dezelfde rij gaat zitten. Het is een stille film. Ik kan hem horen ademen. Het is afleidend. Ik probeer me op het verhaal te richten, maar alles wat ik hoor is de zuurstof door zijn neusgaten. De lucht die langs zijn ingewanden stroomt, misschien daarna bij mij naar binnenkomt – het idee maakt me misselijk. Hij ademt rustig en ontspannen. Hij klinkt volstrekt gezond, precies zoals het hoort; het maakt me razend. Alles in de ruimte wordt besmeurd door de absurde alledaagsheid van zijn adem. Steeds die stoten zuurstof, als een stormram.

Het overstemt elke gedachte, de film gaat langs me heen. Ik moet vergeten, dat draagt de film me op, maar in het donker loert de adem van de ander. Walging is het dat ik voel. Ik voel walging voor die mens, die ooit een visje was dat vanuit de oceaan de bioscoop is ingeglibberd om met zijn bestaan het mijne onverbiddelijk omver te werpen.

De man lacht. Er zal iets grappigs zijn gebeurd. Zijn lach is helder en oprecht als van een kind. Van het drama dat zich afspeelt, de tragedie voor zijn neus, lijkt hij volledig onbewust. Ik haat dat hij erin slaagt van de film te genieten, dat het ritme van zijn adem verstoord is door die afschuwelijke lach, dat hij, met zijn gehele zijn, zo gruwelijk, gruwelijk, ontspannen is. Maar nog meer haat ik dat ik daar zit en niks doe. Niet alleen uit beschaving of beleefdheid, maar omdat ik weet dat ik niet tegen mijn tegenstander opgewassen ben. De adem van de ander wordt alleen maar luider als je hem niet horen wil. Ik doe niks omdat ik niks kán doen. Die man heeft longen en er is niks dat ik kan doen.

Dat ook ik longen heb, dat alles wat er is geluid maakt op verkeerde momenten, dat de stille schoonheid van een film wordt weggeslagen door de adem van een onbekende, het maakt dat ik mijzelf zie als in een lachspiegel: niks klopt en ik kan er niks aan doen. Zijn adem tikt de tijd weg tot de walging me heeft lamgeslagen en ik gevoelloos en verdoofd zie dat het zaallicht aangaat. Dat is de genadeslag. Het zaallicht dat plotsklaps aanschiet, niet eerst zachtjes opgloeit, maar in al zijn felheid de film uit mijn ogen slaat en dat ik dan zie dat de man mijn jas draagt. Of ik de zijne. Dat die andere mens dezelfde jas draagt, dat is ondraaglijker dan alles daarvoor.

Er is geen pijn. Er is geen verlossing. Er is een andere mens in een bioscoopzaal, die zijn tas van de grond pakt, mij vriendelijk toeknikt en een stoeltje dat tegen de rugleuning stuitert. En ik. Ik ben er.

neemt slok water

Van de film herinner ik me maar één beeld: de hoofdpersoon aan zee met een steentje in zijn hand.

neemt slok water

Daarna ben ik naar mijn atelier gelopen. Ik ben redelijk succesvol, exposeer in bekende galeries, krijg forse subsidies voor dingen waarvan ik vergeet dat ik ze heb gemaakt. Ooit ben ik opgeleid als beeldhouwer, maar tegenwoordig komt mijn werk uit een 3D-printer.

Ik doe het licht aan. Vroeger was de vloer bedekt met steengruis, nu is het kaal en schoon en ruikt het er naar kunststof. Ook de afwezigheid van geur, wat de afwezigheid van leven is, kun je ruiken.

Vorig jaar reed ik met een busje naar Italië, waar ik uit de groeves van Carrara een blok marmer meenam. Terug thuis heb ik het onder een doek in een hoek gezet en daar sindsdien gelaten. Nu kijk ik naar de levensgrote klont en ik sla het doek open.

Het marmer is verblindend wit. Toch zit nog hier en daar een ader, een zwarte rivier door een sneeuwlandschap. Als ik mijn arm tegen het blok houd, lijkt het of een ingenieuze bloedsomloop huid en marmer bij elkaar brengt. Wat stroomt in mij, is in de steen gestold.

De bioscoop lijkt een kleine eeuwigheid geleden. Buiten is het nacht en uit mijn buik komt een gedachte: er gaat iets gebeuren.

III DE BILLEN VAN HET BEELD

Vier maanden waarvan ik weet dat ik geleefd heb maar het me niet kan herinneren. Ik heb gewerkt, mezelf geen rust gegund, vier maanden niet geslapen, net zolang tot het gedaan was.

En nu: jij.

Ik kijk naar je. Je bent zo stil. Zo vreemd in steen. Zo mooi, zo goddelijk naakt.

Waar ik je aanraak, ben ik bang voor blauwe plekken, zo teer is je huid. Waarom het leven met het leven zelf besmetten? Ik verlang de hardheid van de dingen op zichzelf. Zoveel liever steen en staal dan de weekheid van het vlees, laat staan de losheid van gedachten of het vloeien van gevoelens. Jouw stilte is mij lief genoeg.

Jij laat me naar je kijken. En wat ik zie is onbevlekt en glanzend, en mezelf in de reflectie van je rug.

Schoonheid is sirenenzang
en stralend schijnvertoon.

Maar nee, ik sluit mijn ogen niet
en stop niks in mijn oren.

Ik laaf mij liever levenslang

aan een stroom zo schoon,
dat zijn licht en teder lied
een rots nog kan bekoren.
Geef mij de zachte dichtersdwang,
het schild van woord en toon.
En wat men in de schaduw ziet,
laat mij dat niet meer storen.
Voortaan ben ik nimmer bang,
ik zweer de hemeltrou:
voorgoed voorbij is het verdriet,
vandaag ben ik herboren.

Schoonheid.

Waarheid.

Goedheid.

Geilheid.

Viermaal slaat de doopklok en ik kijk naar je. Je hebt geen flauw idee.

De billen van het beeld. De achterkant waar ik me heerlijk onbespied waan. Alles wat stiekem is, is een beetje geil.

Geilheid zit ergens tussen bilzweet en watertanden in. Het is vochtig, hoe dan ook. En jij, jij bent ondraaglijk droog. Hoe mooi zou je huid onder de druppels zijn. Morgen ga ik met je douchen.

Ik die jouw kont gebeiteld heeft. De billen van het beeld, die zo parmantig in mijn blikveld prikken, als soezen op een taart, twee koepels van een kerk. De stevigheid geeft het vermoeden van volmaakte bundels spieren, als wangen van een discuswerper. Perfecte bolling aan de binnenkant die mijn blik laat glijden naar waar de oevers samenkomen, heiligheid der geiligheden, een klein en groots geheim.

Maar liever nog laat ik mijn handen zakken langs de onderrug, tot aan het glooiend grensgebied, mijn vingers als de laatste zoete zonnestralen, het strijklicht dat een lange nacht voorspelt. Belofte van het laagland, een vlakte als het vagevuur, waar verlangen smeult als kooltjes.

Het langgerekt bewegen langs een vraagteken, vanaf de punt omhoog, de stam van het teken, zo lang en recht, tot aan de eerste ronding, mijn vingers vragend, klimmend naar het

hoogste punt, dan: een versnelling, mijn hoofd dat tolt en tolt tot het tergend traag het vraagteken verlaat en valt.

Ik moet voorzichtig zijn, mijn opwinding kent een gevaar. Een beweging te veel, een te harde stap in de verkeerde richting, o ramspoed als je omvalt. Gevallen schoonheid is blasfemisch.

Als je breekt, ben ik verloren. Ik pas op, geen beweging te veel. Ik zal voorzichtig zijn.

muziek fade uit in 30 sec

Eerst zal ik mijn bed verschonen en je dan mijn kamer binnendragen. Ik zal je langzaam kussen. Tussen de dekens ben je veilig. Even til ik je heel zachtjes op, om te kijken naar de afdruk van jouw billen in mijn laken, bevallige valleien van verlangen, twee deukjes van genot. En voorzichtig leg ik je daarna weer terug. Ik zal je schouders strelen, mijn tenen langs je benen strijken en in je marmerwitte oortjes lieve woordjes zingen. Ik zal het sneeuwlandschap verkennen, de aderen verwarmen met mijn adem.

Ik zal je oksels likken en kijken hoe mijn speeksel opdroogt op je huid. Ik zal je keel tussen mijn kaken klemmen en hijgen in je handpalmen. Mijn lichaam op het jouwe leggen, de lucht tussen ons laten verdwijnen en leven blazen in je lijf. Ik zoek de zachte openingen en vind waar ik je vast kan pakken. Je bent van mij en kreunend zal ik je verkrachten.

Maar eerst mijn –
ik de beeldhouwer
niet ik David
van de
lecture
performance
op de op de
Toneelacademie
ik de mythe
goed
Maar eerst –
en jij
in de zin van
ik zal jou, jij
verkrachten
die jij
is niet

jullie
maar
het beeld
goed

IV DE BLIK VAN HET BEELD

Eerst mijn bed verschonen. Om jou heen mag nooit iets viezigs zijn. Ik loop je voorbij, op weg naar mijn beddengoed, als ik je stem hoor. Je vliegt door me heen als een vogeltje, maakt wat rondjes, hangt even plagend in de lucht, schiet mijn verbeelding dan weer uit. Je laat mijn hoofd als lege echo achter.

Ik sta stil, mijn rug naar je toe. Ik weet niet of ik je goed gehoord heb. Ik weet dat ik het zelf moet zijn die woorden in jouw mond legt. Ik ben een maker van mooie dingen, maar leven scheppen kan ik niet. Het moeten mijn gedachten zijn. En toch: zou het? Is dit misschien de taal der liefde?

Niet omkijken. Dat zeg je. Ik sta stil, mijn rug naar je toe. Als jij het bent die praat, waarom zou je me dat vragen? Wat gebeurt er als ik omkijk? *Niet omkijken.* Als ik zelf jouw stem tevoorschijn haalde, waar ben ik dan bang voor? Je woorden worden zwaar als donderwolken; er is onweer in mijn hoofd. Wat gebeurt er als ik omkijk?

Zou ik willen dat je praat? Nee: ik leg mij graag te rusten in de schaduw van je stilte. En toch laat ik je dingen zeggen die ik helemaal niet horen wil. Ik beweeg nog altijd niet. Je blik prikt me vast op mijn plek, je ogen in mijn rug. En dan, opnieuw: je stem.

Niet omkijken. Ik snap het niet. Wie is er? Wat gebeurt er als ik omkijk?

Ik ben het plasje op de bodem van mijn hersenschaal – ik zie alleen maar brokjes bil – ik moet mijn hoofd weer helder krijgen.

Een paar dingen op een rij. De stem is een verzinsel, net als jij. Een zalig zwelgen, maar geen levend ding dat zinnen maakt. De woorden zijn mijn klankgeworden wens dat jij een mens zou zijn, maar ook niets meer dan dat. Ik schud de vragen van me af, ik ga mijn bed verschonen.

muziek fade in vanaf 13:20 in 1,5 min

Maar daar opnieuw, suizend als de wind door veel te smalle grotten: jouw stem en die twee woorden. Veel te echt om nep te zijn.

Niet omkijken. Wat laat ik mij aan een beeld gelegen liggen? Een beeld dat ik per slot van rekening toch zelf gebeeldhouwd heb! Wat kan er nou gebeuren als ik omkijk? Ik doe het toch! Ik kijk toch om! – ik doe het niet...

Het is zo stil.

Ik hoor mijn eigen adem, het enige dat nu nog weggeeft dat hier leven is.

Ik voel mij als de ezel die precies tussen twee balen hooi uit vertwijfeling verhongert. Op mijn plaats gevangen door de ogen van het beeld. Ik kijk niet om.

Het is namelijk heel goed mogelijk dat de wereld instort als ik omkijk. Ik draai me om en je stem zal weg zijn. Ik zal je ogen zien en je blik zal leeg zijn. Ik zal kijken in de ogen van een dood ding en ik zal ervan walgen. Je zal me duidelijk maken dat ik er ben en jij niet.

Er zal afkeer zijn. Er zal schaamte zijn. Ik zal alleen zijn. Nee, ik kijk niet om.

Een goddelijk gebod droeg je me op. Ik zal je niet verraden, ik blijf hier. Ik krijg een beetje kramp in mijn heupen, maar dat zal voorbijgaan. Je staat achter me en kijkt naar me en meer heb ik niet nodig. Ik koester je ogen in mijn rug, je stem tussen mijn oren. Ik blijf hier.

Een vriendelijk licht vult mijn atelier, de zon loopt langs mijn benen. Mijn hoofd klaart langzaam op, ik kom tot rust.

Ik voel hoe mijn voeten de grond raken en hoe mijn hoofd reikt naar de hemel. Na verloop van tijd zal je me niet meer hoeven zeggen dat ik niet om mag kijken, ik zal het weten en glimlachen om mijn verloren trots. Ik zie de zon voorbijkruipen, mijn schaduw zich verlengen, de nacht kondigt zich aan. Alles zal doorgaan, alleen ik zal hier blijven.

Ik zal wachten tot het bloed in mijn aderen gestold is, tot ik bleek ben als Carraramarmer en mijn hartslag over de eeuwigheid is uitgesmeerd. Ik zal wachten, geduldig wachten, tot ik stil ben.

Literatuur

Braembussche, A.A. van den (2007). *Denken over kunst, een inleiding in de kunstfilosofie*.

Bussum: Coutinho.

Bronzino (1525-1575). *Portrait de jeune homme tenant une statuette*. Parijs: Musée du

Louvre.

Nietzsche, F., vertaald door Driessen, H. (2000). *De geboorte van de tragedie*. Amsterdam:

Uitgeverij De Arbeiderspers.

Ovidius, vertaald door d'Hane-Scheltema, M. (1993). *Metamorphosen*. Amsterdam:

Athenaeum – Polak & Van Gennep.

Rilke, R.M., vertaald door Verstegen, P. (2016). *Nieuwe gedichten*. Amsterdam: Uitgeverij

Rainbow.

Sartre, J.-P., vertaald door Kaas, M. (2020). *Walging*. Amsterdam: Athenaeum.